

ถอดบทเรียนโควิด-19 : ตอนที่ 4 เดินหน้างานวิจัยเพื่อความยั่งยืน

การส่งเสริมการวิจัยเพื่อฐานวิชาการและสร้างเส้นทางอาชีพนักวิจัยและนวัตกรรม

เชื่อมโยงกับกลไกการให้ทุน

- 1 ทุนวิจัยในเชิงรุกตามประเด็นยุทธศาสตร์ Outcome- and impact- driven
- 2 ทุนวิจัยเฉพาะทางเพื่อความเป็นเลิศเชิงวิชาการที่สอดคล้องกับประเด็นยุทธศาสตร์
- 3 ทุนวิจัยเพื่อใช้ประโยชน์เชิงพื้นที่ / อุตสาหกรรม/ท้องถิ่น
- 4 บูรณาการแผนงาน/โครงการวิจัยกับการส่งเสริมการวิจัยเพื่อฐานวิชาการและสร้างเส้นทางอาชีพนักวิจัยและนวัตกรรม

เชื่อมโยงกับกลไกการสร้างแรงจูงใจ

- 5 ให้อำนาจและประกาศเกียรติคุณอย่างชัดเจน
- 6 เส้นทางความก้าวหน้าที่ยืดหยุ่นและเชื่อมโยงกับฐานข้อมูล

ฐานข้อมูล

นักวิจัยรุ่นใหม่ (Junior Researcher)

- ทุนส่งเสริมนักวิจัยรุ่นใหม่
- ทุนพัฒนาศักยภาพในการทำงานวิจัยของอาจารย์รุ่นใหม่
- ทุนนักวิจัยเพื่ออุตสาหกรรม (IRF) (ทวอ.)

นักวิจัยรุ่นกลาง (Mid-career Researcher)

- ทุนพัฒนานักวิจัยรุ่นกลาง (เมธีวิจัย)
- ทุนเสริมสร้างงานวิจัยภาคอุตสาหกรรม (SuRF) (ทวอ.)
- ทุนวิจัยและนวัตกรรมเพื่อกิจการขนาดเล็กและขนาดย่อม (RISE) (ทวอ.)

นักวิจัยอาวุโส (Senior Researcher)

- ทุนศาสตราจารย์วิจัยดีเด่น
- ทุนส่งเสริมผู้วิจัย (เมธีวิจัยอาวุโส)

นักวิจัยรุ่นเยาว์ (Young Researcher)

- ทุนส่งเสริมการพัฒนาประดิษฐ์
- ป.ตรี - ป.เอก
- ศบ.ค. ตรี - เอก / โท - เอก
- ทวอ. โท / เอก (ฐาน ป.ตรี / ฐาน ป.โท)

สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม เป็นหน่วยงานบริหารจัดการทุนวิจัยและนวัตกรรม หรือ funding agency มีหน้าที่บริหารให้เกิดงานวิจัยและการคิดค้นนวัตกรรมใหม่ๆ โดยการสนับสนุนทุนวิจัยตามความต้องการของนักวิจัย ตลอดจนตอบสนองต่อสถานการณ์และแก้ไขปัญหาสำคัญของประเทศ เราไม่ได้ลงมือทำวิจัยเอง และไม่มีนักวิจัย แต่เราทำงานกับนักวิจัยทั่วประเทศ ทั่วโลก สนับสนุนและขับเคลื่อนการวิจัย โดยมีกระบวนการขั้นตอนที่มีมาตรฐานในการพิจารณาขอเสนอการวิจัยและนวัตกรรมที่เชื่อถือได้ โปร่งใสและตรวจสอบได้ หากเห็นว่ามีที่สนับสนุนให้ทำ

แต่ที่ผ่านมามีผลงานวิจัยส่วนใหญ่เกิดจากความสนใจของนักวิจัยเป็นหลัก แต่กลับไม่ได้รับความสนใจเท่าที่ควร เพราะงานวิจัยส่วนใหญ่จะมองไปข้างหน้าที่ไกลมาก ไม่เหมาะกับเวลานี้ ไม่ตอบสนองต่อสถานการณ์ปัจจุบันอย่างที่ควรจะเป็น นักวิจัยก็ทำวิจัยไปขณะที่การพัฒนาประเทศก็เดินหน้าไป แต่ทั้ง 2 เรื่องนี้กลับไม่เคยไปด้วยกัน

ดังนั้น การทำงานของ วช. กระทรวง อว. ยุคใหม่ จึงได้มีการปรับเพื่อให้ทุกฝ่าย วินวินกันทั้งหมด นักวิจัยก็ได้ทำในสิ่งที่อยากทำ ขณะที่ประเทศก็จะได้อะไรที่นำไปใช้ประโยชน์ได้ โดยใช้กลไกที่เรียกว่า “โครงการท้าทายไทย” หรือ Grand Challenge ใช้ความประสงค์ของประเทศเป็นหลัก ตัวอย่างที่เราได้ดำเนินการไปแล้ว เช่น โครงการประเทศไทยไร้พายุไต้ฝุ่นไม่ดับ มีเป้าหมายที่จะทำให้คนไทยไม่เป็นโรคมาเรียมซ้ำที่น้ำดี ซึ่งเกิดจากพายุไต้ฝุ่นไม่ดับ เปลี่ยนแนวทาง

การทำงานวิจัยจากที่แต่ละคนทำวิจัยไปคนละด้าน ให้หันมาร่วมกันทำวิจัยเพื่อตอบโจทย์เป้าหมายเดียวกัน

ท้าทายไทย เป็นการสร้างความประสงค์ร่วมกัน ให้นักวิจัยที่เก่งในแต่ละด้านมาทำงานด้วยกัน เช่น ด้านการถอดรหัสพันธุกรรมของตัวเชื้อโรค คิดค้นวิธีวินิจฉัยใหม่ๆ ที่สะดวกและรวดเร็วมากขึ้น ด้านการรักษาโรคให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น หรือด้านโภชนาการและด้านสังคมเพื่อพิจารณาหาวิธีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมมารับประทานอาหารของคนไทยที่ไม่พึงประสงค์ เป็นต้น ทำให้คนไทยปลอดภัยและมีแรงจูงใจ

และช่วงสถานการณ์โควิด-19 ก็ยังต่อยอดความสำเร็จของกลไกท้าทายไทยให้เป็นที่ยอมรับ จากความร่วมมือกันของนักวิจัยในหลายภาคส่วน และหลากหลายสาขาวิชาชีพที่สามารถปรับเปลี่ยนแนวทางการทำงานปกติมาร่วมกันสร้างนวัตกรรมทางเวชภัณฑ์ จนทำให้ประเทศไทยสามารถก้าวพ้นวิกฤตการณ์ขาดแคลนเวชภัณฑ์ได้ในเวลาอันรวดเร็ว

ปัจจุบัน วช. กระทรวง อว. ได้ปรับเปลี่ยนแนวทางการให้ทุนวิจัย จากเดิมที่ทุนวิจัยส่วนใหญ่จะถูกจัดสรรให้กับนักวิจัยที่เสนอโครงการเข้ามา ปรับสัดส่วนเป็นการมุ่งเป้าหมายของการตอบโจทย์เพื่อพัฒนาประเทศและแก้ไขปัญหาสำคัญของประเทศเป็นหลัก โดยประมาณ 20% ของทุนวิจัย จะใช้กลไก Open call ซึ่งเป็นการประกาศรับข้อเสนอการวิจัยตามความประสงค์ของนักวิจัย

โดย ศาสตราจารย์ ดร. นายแพทย์สิริฤกษ์ ทรงศิวิไล ปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (อว.) อดีตผู้อำนวยการสำนักงานการวิจัยแห่งชาติ (วช.) และอดีตหัวหน้าศูนย์ปฏิบัติการด้านนวัตกรรมและการแพทย์ และการวิจัยและพัฒนา ศบค.

มีการประกาศกรอบประเด็นการวิจัยอย่างกว้างๆ และให้นักวิจัยสามารถเสนอเข้ามาได้โดยอิสระ ขณะที่อีก 80% เน้นการท้าวิจตามเป้าประสงค์ของประเทศ โดยใช้ทั้งกลไก Commissioning ซึ่งเป็นกรกำหนดเป้าหมายผลผลิต ผลลัพธ์ที่ชัดเจน และเป็นรูปธรรม และใช้วิธีการคัดเลือกนักวิจัยหรือหน่วยงานดำเนินการที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะทาง เข้ามารับดำเนินการ หรืออาจจะใช้กลไก Consortium development ซึ่งเป็นลักษณะของการระดมสรรพกำลังจากภาคส่วนต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อร่วมกันพัฒนาหัวข้อโจทย์วิจัยเน้นแก้ไขปัญหาสำคัญของประเทศและรวมกลุ่มการทำงานวิจัยร่วมกัน ซึ่งจะทำให้การวิจัยและการพัฒนาประเทศเดินหน้าไปด้วยกัน ทั้งด้านสังคม เศรษฐกิจ สาธารณสุข ตลอดจนการรับมือกับวิกฤตการณ์ต่างๆ เช่น สถานการณ์โควิด-19 เป็นต้น

อีกหนึ่งแนวทางการสร้างความยั่งยืนให้กับ การวิจัย คือการเดินหน้าสร้างนักวิจัยรุ่นใหม่เข้ามา เป็นกำลังสำคัญสร้างสรรคงานวิจัยในอนาคต โดยการสร้างเส้นทางอาชีพนักวิจัยในลักษณะขั้นบันไดให้มีความเป็นรูปธรรมและมองเห็นเส้นทางอนาคตได้อย่างชัดเจน

แนวทางการสร้างนักวิจัยรุ่นใหม่ของ วช. อว. คือ การสนับสนุนทุนให้นักวิจัยรุ่นใหม่ได้ทำงาน โดยมีทุนสนับสนุนที่ปรึกษา (Mentor) ให้ทำหน้าที่เป็นนักวิจัยที่เลี้ยง ทัมนักวิจัยและประสบการณ์ที่สูงกว่า เป็นผู้ถ่ายทอดความรู้และเทคนิคการทำงานวิจัย คอยดูแลให้คำปรึกษากับนักวิจัยรุ่นใหม่อย่างใกล้ชิด มี Coach ทำหน้าที่เป็นผู้ชี้แนะ กำหนดทิศทางและให้คำแนะนำตั้งแต่การพัฒนาโจทย์ไปจนถึงการเขียนบทความตีพิมพ์ โค้ชจะต้องเป็นผู้เข้าใจระบบการวิจัยและประสบความสำเร็จในการทำงานวิจัยเป็นที่ประจักษ์ชัด และจะมี Head Coach ที่เป็นเสมือนผู้จัดการทีมที่ทำหน้าที่ดูแลภาพรวมทั้งหมด ซึ่งเป็นระดับศาสตราจารย์วิจัยดีเด่น เป็นนักวิจัยอาวุโสที่มีชื่อเสียงในแวดวงวิชาการ มีความเชี่ยวชาญชำนาญสูงในการทำงานวิจัยที่เกิดผลกระทบทางวิชาการสูงต่อประเทศ

นักวิจัยในแต่ละขั้นบันไดที่กล่าวถึงนี้มีบทบาทสำคัญและหน้าที่ในการฟูมฟักนักวิจัยรุ่นใหม่ให้เติบโตไปเป็นนักวิจัยที่มีคุณภาพ และมีความพร้อมในการสร้างสรรคผลงานวิจัยดีๆ เพื่อพัฒนาประเทศให้เดินหน้าต่อไป